

Uri Ferenc*

Mikor alapították Újvidéket?

*„Azért vagyunk a világban,
hogy valahol otthon legyünk!”*

Tamási Áron

Újvidék ma már közel 800 éves város lesz. Már a XIII. században is mezőváros volt a bácskai Duna-parton. Mi, újvidékiek, általában azt hisszük – tévesen -, hogy városunk alig 300 éves, azért mert a több mint egy évszázados török pusztítás után, itt nem éltek emberek.

Újvidék, mint ismeretes, együtt fejlődött Péterváraddal, és a két település történetét nem lehet elválasztani. Ha azt mondom VÁRAD, akkor biztosan, hogy a Péterváradi várra gondolunk, pedig Várad először a Duna bal partján jelentkezett, vagyis, ott született, még valamikor az Árpád-házi királyok idejében, hogy azután átkeljen a nagy folyón, hogy biztonságosabb helyen, a szikladombon fejlődjön tovább.

*

A szerb történetírás szerint, mindössze 315 éves, mert 1694-ben szabadult fel a török uralom alól a mai város területe. Tehát, csak ezt vették alapul, ugyanakkor figyelmen kívül hagyták a magyar századokat, mintha ezen a területen azelőtt nem lett volna élet, egyetlen lakott település sem! Sőt, egyesek 1748-tól számítják Újvidék alapítását, amikor Mária Terézia a helységet szabad királyi városnak nyilvánította! Tehát, valóban hány éves Újvidék?

Nézetem szerint, csak azért, mert 1748-ban Újvidék új nevet kapott: Neoplanta, Neusatz, Újvidégh, még nem szakadt meg a több évszázados folytonosság.

Újvidék város történetében igen jelentős történelmi dokumentum, IV. Béla király adománylevele, amelyet 1237-ben jelentetett meg. Ebben

* Uri Ferenc, nyugalmazott történelemtanár, Újvidék

az adománylevélben a király a Bélakúti apátságnak adományozott 10 helységet Bács vármegyében és 20 helységet Szerém vármegyében.

Vannak települések Délvidéken, illetve a Vajdaságban, mint például Bács, amely több mint 970-, Ittabé 800-, Pacsér 600 éve léteznek. Amennyiben Újvidék-Péterváraddal együtt – csak szigorúan a mai város területét vesszük alapul, akkor az említett XIII. században ezen a területen több település - falu és mezőváros - létezett. A történészek még a történelmi folytonosságot is megállapították ebben a sorrendben: 1200 év: Várad; 1236: Péter-Várad; 1237: Ó-Pétervárad; 1521: Vásáros-Várad; 1553: Varadinci; 1694: Péterváradi-Sánc; 1748: Neoplanta, Neusatz, Újvidégh, Novi Sat.

Tehát, beszélhetünk állandó folytonosságról, amit hivatalosan is bizonyítani tudunk, ha Újvidék alapításának az évét 1237. évre tesszük, akkor ebben az évben (2009.) Újvidék városa 772 éves!

*

A mai Pétervárad területe sokáig volt a Római Birodalom határán, míg a Duna túlsó oldalán szarmata jazig törzsek éltek. Mint Cusum római erődítmény szerepelt, akkor különleges földrajzi helyzete miatt, mindig uralta a környéket. Különb, az erődítményt sokban elrendelte egy kb. 50 m magas szerpentin sziklatömb, az akkori Alma Mons hegyiség - később, századokon keresztül Tarcál, ma Fruška Gora - egyik nyúlványa. Ez a sziklatömb lényegesen megváltoztatta a Duna folyásának irányát. Mivel a Duna alatta a legkeskenyebb - mindössze 300 m széles, lehetővé tette a könnyebb átkelést. Tehát, döntő tényező volt a könnyű átkelés a folyón és a hajózás ellenőrzése.

*

A honfoglalástól a mohácsi vészig terjedő időszakban, a mai Újvidék és Pétervárad területén és közvetlen közelében több virágzó település létezett, több falu, de mezőváros is.

A településnek bizonyosan VÁRAD volt a neve, a Duna bal partján, Újvidék mai határában helyezkedett el, megközelíthetetlen mocsarak között, egy löszmagaslaton épült földvárval. Az első királyi oklevél, melyből az említett településre világosság derült, úgy kezdődött, hogy

1200. körül Turvey főúr csanádi főispán birtoka volt Várad, Bács vármegyében és Szerémségben még húsz település. Örököse fia Péter (Petur), nevéből ezután PÉTERVÁRAD-nak nevezik. Ezen a néven kerül először említésre 1230-ban, amikor IV. Béla király itt jártában „in villa Peturvarad” címmel írt alá egy királyi okiratot. Ez a Turvey fia Péter volt az, aki az úgynevezett Bánk-bán féle merényletben a főszerepet játszotta. 1213. szeptember 28-án, a budai hegyekben egy királyi vadászat alkalmával megölte II. András király nejét Gertrúdot. Magával Péterrel (Petur) többé nem találkozunk, mivel a király előtt kegyvesztett lett, talán a dulakodásban a testőrök megölték, birtokait pedig a király valószínűleg azonnal elkobozta.

Midőn IV. Béla király, Szerémségben Bélakútnak nevezett helyen – a mai pétervárad sziklahegy tövében – 1235-ben anyja Gertrúd királynő lelki üdvösségéért, alapított cisztercita apátságnak adományozta Péter bácskai és szerémségi birtokait. Ez az első hiteles írásos megemlékezés a mai Újvidék területén levő településekről 1237-ben, amikor IV. Béla király adománylevelében megemlékezett arról, hogy a Duna bal partján helyezkednek el Pétervárad, Zajol, Csenei, Bivalyos, Kú-Szent-Márton, Baksafalva, Rév, Piros és Kömend, míg Szerémségben 20 település mint: Kamanc, Bélakút, Szerlek, Dombó, stb.

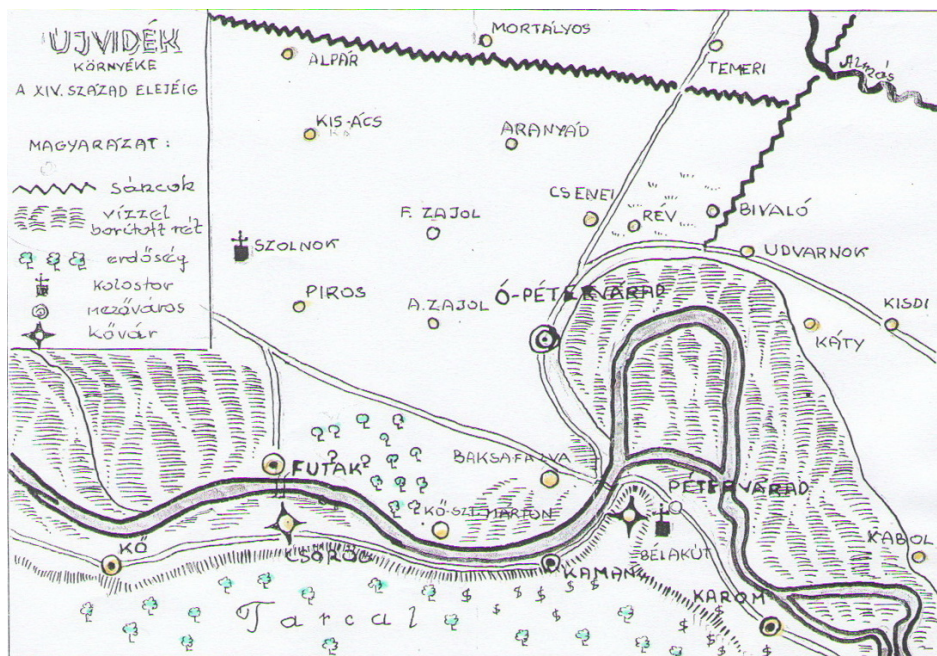
A későbbi korokban, nagy jelentősége volt Péterváradnak (Bács vármegyében), amelyet a XV. század végén Vásáros-Váradnak is neveztek, amely akkor már mezővárossá fejlődött.

1242-ben a tatárok feldúlták a bélakúti apátsági kolostort, ezért a cisztercita szerzetesek a közeli sziklára építették.

A tatárjárás utáni években 1247-ben a római pápa a kalocsai és az esztergomi érseket felszólítja, hogy a királlyal egyetértve az országban alkalmas helyeken várakat építsenek az illető vidék védelmére. Akkor épülhetett az apátság költségén a Duna túlsó meredek sziklapartján egy új vár, amely Pétervárad nevet kapta.

Az apátságnak a bácskai oldalon levő jobbágysági természetbeli adózásait nem tartoztak a Dunán átvinni, hanem csak az innenső oldalon Péterváradra kellett beszállítaniuk, ahol az apátságnak külön erre a célra magtárja volt. A bácskai Pétervárad neve azonban csakhamar átköltözött a Dunán és a túlsó oldalon a sziklavárra épült apátságra használták. Erről a középkori településről amelyet ezután Ó-Péterváradjának neveznek, a XIII-XV. századok között nagyon sok írásos forrást találtak.

Ezen a területen a közelmúltban ásatásokat végeztek és sokban bizonyították a település létezését. Ugyanakkor, ez utal a település mindennapi életére is (Érdújhelyi, Nebojša Stanojev). Ez az egyik középkori település, amely a többivel együtt, körülvette a mai Újvidék város területét.

1. kép
Újvidék környéke a XIV. század elejéig

*

Az újkor kezdetén, legtöbbször Vásáros Várad – 1521-től Verancsicstól használt helységnév, azt bizonyítja, hogy a település jelentős kereskedelmi központ volt. Ez a helység közvetlenül a mellék Duna-ág mellett helyezkedett el - a nemrég felépült temerini viaduktól északnyugatra - és így vízi úton kapcsolatban volt a távolabbi vidékekkel. Innen volt helyi jellegű összeköttetés a Dunán keresztül a Béla-kúti apátsággal - amely valahol a pétervárad major táján volt - ezt a vízi utat kompon tették meg.

Az 1332-1337. évi pápai tizedlajstromban a szerémi esperességben a következő települések vannak felsorolva: Hódos, Kamancz (Gamancz), Bélakút (Bellafonte).

1351-ben a Pétervárad-i vár már bizonyosan fennállott. Ez a sziklavár lassan háttérbe szorította a bácskai oldalon Ó-Pétervárad-ját, de a bélakúti apátság címét is teljesen elhomályosította, mert a kolostort is a sziklavárra építették.

Ó-Péterváradján maradtak a raktárak, amelyek a különböző illetek begyűjtésére szolgáltak. A gabonát Bácskából hozták és ott dolgozták fel. A legutolsó ásatások (2006) alkalmával kisebb malomköveket, földbe ásott gabonasilókat találtak, mindezek bizonyították a gabona feldolgozást. Mindezek miatt a település kőfalakkal lehetett megerősítve, míg az ásatások alkalmával nem találták a maradványait a földvárnak, de közvetlenül a folyóparton megtalálták a templomot a temetővel. Erre utal a közeli Klisza elnevezés is, ami eklézsiát jelent. A templom téglából volt építve, csak egyes építészeti elemek voltak kőből faragva. Századokon keresztül a templom és a temető szét lett húzva a földművelési munkálatokkal.

*

1408-ban Zsigmond király egy rendeletében a szegedi polgároknak engedélyezte, hogy a kamanci szőlőkben termelt borukat onnan szabadon átvihessék Kő-szent-Mártonba, a Pétervárad-i apát által fenntartott révén. 1471-ben hasonló rendeletet adott Mátyás király is a Pétervárad-i apátnak „de oppido Kamanc ad oppidum Kew Zent Marton.” Hihetőleg, hogy ugyanazon Szent Márton ez, amelynek vámját 1406-ban e vám új birtokosai a Maróthiak ezen helység földesurának a Szerém vármegyei dombói apátságnak adományozták. (Csánki Dezső).

*

A Pétervárad-i sziklafelület kis mérete miatt, az erődítmény körül nem fejlődhetett ki polgári település, éppen ezért csak távolabb jöhettek létre kisebb-nagyobb települések. Közvetlenül a vár alatt, nem alakulhattak ki települések, mert a löszrétegek akadályozták a víz megjelenését. Alkalmasabb volt, a mai Major település felé, vagy pedig a Duna bal

partján letelepülni, ahol a középkorban már több halász, vagy földműves falu létesült, elsősorban a mai Újvidék város területén. Habár ezek a települések jó gazdasági lehetőségekkel rendelkeztek, mégis jelentéktelen települések voltak, mert nagyon ismert erődítmény árnyékában éltek. Ó-Péterváradja a későbbi Vásáros-Várad kereskedelmi vonzasköréhez tartozott, mivel az utóbbiban nagymértékben fejlődtek az egyes iparágak, különösen a bognár-, a kovács- és a szíjgyártó tevékenység. A mezőváros lakói, mivel a folyóra és a kereskedelemre voltak utalva, elsősorban gabona és bor szállításával foglalkoztak, de feltehető, hogy iparosai csónakot, kompot is előállítottak. A megtermelt bort a tarcali (ma Fruška gora) szőlőskertekből szállították, majd szárazföldi úton tovább szállították északabbra.

*

Az 1514. évi parasztlázadásakor Nagy Antal parasztvezér, Verancsics elbeszélése szerint, Bodrog vármegyét elpusztítva seregével Futakra jött le s innen alább vonult Kamanccal szemben levő Baksafalvára, s itt verekedett meg Nándorfehérvárról eléje siető Oláh Balázs bánnal. A bán serege nagyobb részben szétszórta a paraszti sereget, míg a megmaradt csapatrészt Becse irányába vonult vissza.

Vásáros Várad, ez a bácskai ismert település a Duna bal partján a mai Újvidék határában, a Pétervárad sziklavárral szemben helyezkedett el. Mint a vidék nevezetes forgalmi helye a dunai révnél, ahol a vásárokat tartották, ezért kaphatta a Vásáros-Várad elnevezést.

1521-ben Bali-bég elpusztította Vásáros-Váradot, Baksafalvát és Kő-Szent-Mártont, mire a következő évben a két utóbbi település, már nem is szerepel. Csak Vásáros-Várad van említve, a lakosság nagy része nem tudta fizetni adóját. Tehát, Vásáros-Várad nem pusztult el egészen, a lakosság részben újra összeverődött. Az 1522. évi tizedjegyzékben szerepelnek a következő települések: Vásáros-Várad, Drág, Zayol és Themer.

Verancsics állítása szerint Báthori István nádor itt, Vásáros-Váradnál a Duna parton 1521-ben szállott a táborba. A nádor seregével tehát, az újvidéki határban táborozott, amikor a török sereg Belgrádot ostromolta, majd végleg elfoglalta.

Ibrahim nagyvezér, kéthetes ostrom után elfoglalta Pétervárad várát, 1526. július 13-27-ig a cisztercita apátsági kolostor is eltűnt. A falvakat felégették, a lakosság elmenekült.

A mohácsi csatavesztés után (1526) Pétervárad és környéke végleg török uralom alá került. A későbbi török időkben Vásáros Várads Varadinci néven szerepelt, a település lakossága jelentősen megváltozott, a lakosság nagyjából szerb menekültek voltak.

Az 1553-ban megjelent török defter (adófizetők lajstroma), Futak (Katok) és Szajlova (Sayl) között Varadince van felsorolva 5 nem fizető házzal, mert a többiek mind elmenekültek, 1570 körül már 3 adózóval, míg 1590-ben pedig 18 adózó házat említ. A török defterek Szajlovát a bácsi nahijében említik meg 1553/54-ben 3 fizető és 4 nem fizető, 1570. körül 6 adózó házzal.

A hosszú török uralom alatt, a Pétervárad vár elvesztette katonai jelentőségét. A dunai átkelés is hanyatlásnak indult, mert nagyobb jelentősége volt akkor a híres eszéki hídnak.

*

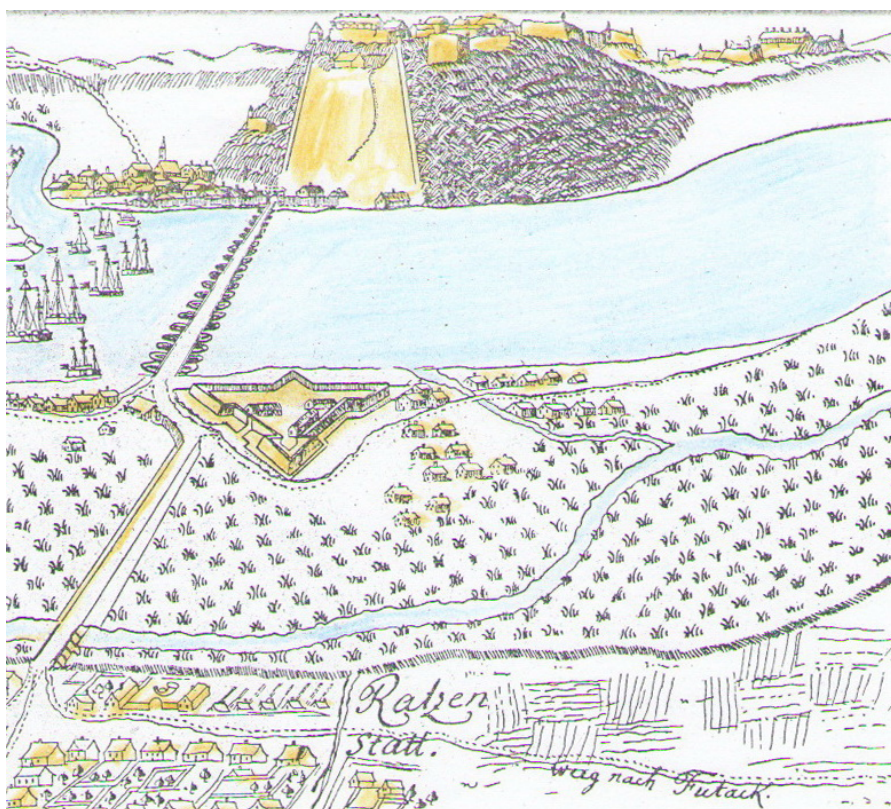
150 év török uralom után Újvidék és környéke 1691-ben végleg felszabadult. 1699 januárjában Karlócán megkötötték a békét. A török hódoltság után Vásáros Váradot (Varadince) nem találjuk többé. Marsigli térképén az 1690-es évekből Futaktól Kabolig, a bácskai Duna-part egészen üres, egy település sincs itten, csak a szerémi oldalon van a vár, s vele szemben a bal parton a megerősített hídfő, amely az átkelést biztosította.

Pétervárad mai várának építése már 1692-ben elkezdődött, Sebastian Vauban francia katonai mérnök tervei alapján. 112 hektáron, öt kapuval, 16 km hosszú földalatti folyosórendszerrel, 12.000 lőréssel, 400 ágyúhellyel és csak 1780-ban fejezték be.

A hídfő körül telepedett le az 1694-ben, a Bácskába jött szerbek egy része. Ekkor alakították ki a tiszai és a dunai határőrvidéket, és itt egy katonai település jött létre, az átelleni várról nevezték el Péterváradisáncnak. Ez tehát már nem a régi Vásáros- Várads, sem annak a helyén alakult ki, hanem attól távolabb a mai Duna-part, Duna-, a Szűcs-, és a Temerini utcák környéke. Ezt a települést Rácvárosnak nevezték s innen egy nagyobb mocsáron keresztül egy földhíd vezetett a Duna-partra.

Az 1699. évi összeírás szerint Pétervárad-i sánc polgári felében 43 gazdálkodó és ezeknek 18 adóköteles felnőtt fia volt és 215 szerb határőri katona szolgált.

Pétervárad a XVIII. században csak katonailag fontos központ volt. Kis területen - az alsó város - gazdaságilag nem tudott kifejlődni, míg a hatalmas erődítményt csak apró, jelentéktelen falvak övezték. Ezért tudott Újvidék a folyó bal partján olyan gyorsan gazdaságilag fejlődni, mert adva voltak a lehetőségei. Az osztrák uralom alatt, a Pétervárad-i vár a török-elleni védelmet szolgálta. A felső vár alatt helyezkedett el az alsóváros, körülveve várfalakkal, bástyákkal és vizesárkokkal, ahol egy kisebb település alakult ki, egy főutcával, főtérrrel és három mellékutcával, ahol elsősorban szolgálatot teljesítő tisztikar lakások sorakoztak.

2. kép
A Pétervárad-i vár és sánc 1698-ból

A Péterváradai sánc, mivel csak a keleti része volt katonailag szervezett, a szerb határőrök laktak családjaikkal. Míg a nyugati fele mint polgári település- a Főtér, Futaki út, Fő utca- a Bács vármegye hatósága alá tartozott. Amikor 1702-ben újonnan alakult Bodrog vármegye, 1715-ben Péterváradai sáncot választotta székhelyéül. A megyeház a mai Šafarik utcai református templom helyén állott. A két városrészt a Kiszácsi utca választotta el egymástól. A Főtéren a római katolikus templom volt található, melynek környékén főként német lakosság élt. Egy 1717. évi összeírás szerint a Péterváradai sánchoz tartozó 12 pusza között találjuk Szajlóva, Rivica, Csenei, Batsisc és Kamendin nevét.

1718-ban, Temerin határából Almásról, ide költözött 19 szerb család, akik a katonai alattvalók számát növelték, a mai Almási templom környékén telepedtek meg. Péterváradai sánc nyugai fele polgári szervezetű kincstári birtok volt, ezért az előnyök fejében egy lovas századot kellett kiállítaniuk. 1728-ban a sánc főkapitánya Nikolić Sava, míg a kamarai polgári város bírója Csizmadia Péter volt.

Amikor 1739-ben a török visszafoglalta Belgrádot, előtte több német és szerb család menekült a Péterváradai sáncba, ahol hamarosan élénk ipari és kereskedelmi életet fejtettek ki. Ugyanakkor 1739-ben Péterváradai sáncot hivatalosan is mezővárosnak nyilvánították. Minden szombaton heti piacot tarthatott végig a Főutcán egészen a Főtérig és két vásárt évente. Ez év végén örmény katolikus családok érkeztek Belgrádból, templomukat 1746-ban építették. 1740. után már magyar családok is települnek a város nyugati részébe, elsősorban a Futaki és a Kamenicai út között.

Az 1741. évi 18. törvénycikk a tiszai és a dunai határőrvidéket feloszlatta. Ezért 1743-ban sok szerb határőr kérvényt küldött Bécsbe a polgárosításuk érdekében. Már 1746 augusztusában egy katonai biztos, a határőröket nyilatkozatra szólítja és mivel 224-en a katonai életet akarták tovább folytatni, ezért ezeknek el kellett innen költözniük, míg 149-en a polgári lakosságot szaporították.

Ezután, a város még gyorsabban fejlődött, úgyhogy a XVIII. század végéig iparos-kereskedői várossá alakult, ellátva a Péterváradai erőd katonai helyőrségét és a környező falvakat. A városban fejlődött a kulturális élet, iskolák, templomok, kórházak jöttek létre. Az 1800-as népszámláláskor 20.231 lakosa volt. Ebből 12.581 pravoszláv, 5.664 római katolikus, 1.281 protestáns és 705 zsidó vallású.

3. kép
Újvidék/Pétersvárad sánc 1745-ben

Már 1747-ben megindultak az alkudozások Pétersvárad sánc kamarai város felszabadítására, míg végre, az 1748. február 1-én kelt privilégium értelmében szabad királyi várossá nyilvánították, s ez alkalommal új nevet is kapott: Neoplanta, németül Neusatz (korabeli: Neusats) és magyarul Újvidégh. A szabadalomlevél meghagyta a várost a katonai korszakban is használt összes földek birtokában. Ezek voltak Szajlóva, Mertvályos, Kamendin, Csenej, Rivica puszták. Majd Klisza és Belarván nevű határrészek. Ekkor a város négy vásárjogot kapott. Címerében három egyenlő vártorony áll nyitott kapuval, a középső torony fölött fehérgalamb röpül, csőrében a béke olajágával. A felszabadulás körüli költségekre a város gróf Gundacker Ottótól, még 1747 nyarán 60.000 arany forintot vettek fel kölcsönre.

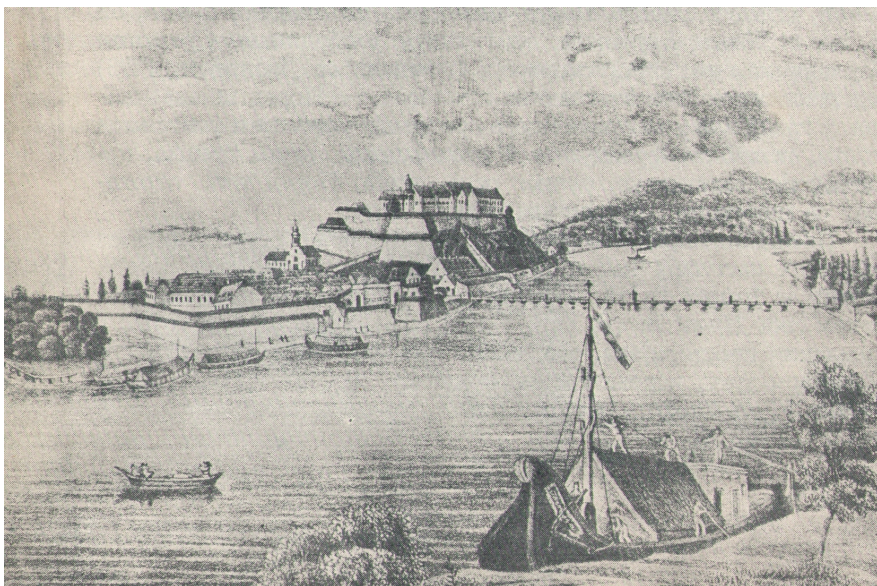
A Szabadságlevél biztosította a városnak a bíróválasztási jogot; - a pallosjogot, a nyilvános akasztás jogát.

1770-ben épült a Duna utca elején az első emeletes ház: A fehér oroslánhoz. Az egész várost ekkor sáncok veszik körül és csak négy kapuja volt, ahol a vámot is szedték: kiszácsi, pirosi, futaki és temerini

úti. A város főtere és a Duna utca ki volt kövezve. A várost tervszerűtlenül építették, ezért volt a városban sok rövid, szűk és zeg-zugos utca. 1786-ban a városi tanács megvásárolta Ferenci Péter mészáros mestertől azt a telket, ahol felépült az első városháza.

1781-ben az újvidéki polgárok adományaiból a Fötéren felépítették a Szentháromság szobrot, amit 1947-ben lebontottak, mert nagyon sok volt benne a magyar-osztrák nemzeti vonás!

A XVIII. század végén elkészült a 32 pontonból álló híd Újvidék és Pétervárad között.

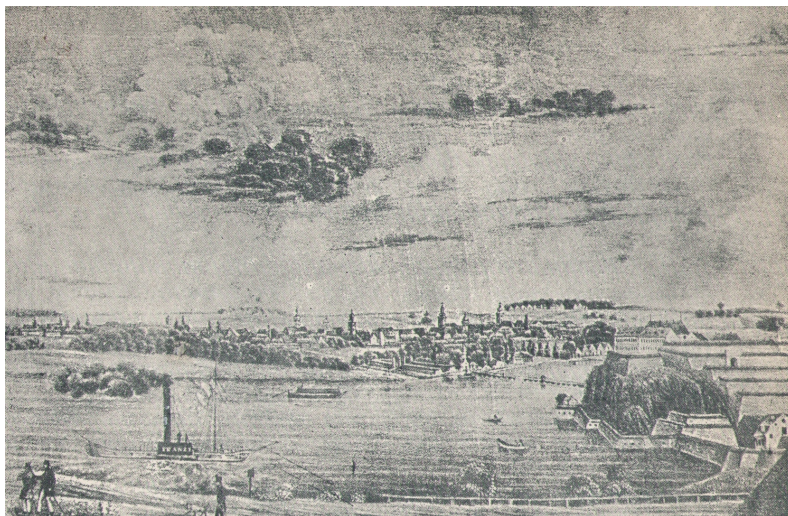

4. kép
Újvidék első hídja

Ezután megindult a városiasodás. Több barokk stílusú templom, hatósági épület, lakóház épült fel. A római katolikus lakosságnak már 1702-ben volt ideiglenes lelkészisége. A Fötéren a templom 1733-ban épült. A szegedi szerb pravoszláv püspökség 1702-ben áthelyezte székhelyét Újvidékre. A nagy székesegyház még 1722-ben épült. 1757-ig a városban öt pravoszláv templom volt. A rutének 1784-ben telepedtek meg Újvidéken, templomukat és iskolájukat 1820-ban építették fel.

1802-ben 30 református magyar család költözött Újvidékre, a Futaki és a Pirosi út közötti utcákban telepedtek meg. Az 1849-ben le-

bontott templomuk helyett 1864-ben a régi vármegyeház helyén építették fel a mostani templomukat a belvárosban. A szlovákok ágostai evangélikusok 1802-ben jöttek ide, templomukat 1854-ben építették.

5. kép
M. Trocht: Újvidék látképe 1830 körül

6. kép
Újvidék térképe 1845-ben

A város tanintézetéből nevezetes az 1789 és 1823 között működő három osztályos latin gimnázium, amely fokozatosan magyar gimnáziummá alakult. A szerb gimnázium 1816 óta működött.

*

Az 1848/49-es magyar szabadságharc alatt, Perczel Mór honvédtábornok 1849. június 5-én felmentette Péterváradot a császári seregek ostromgyűrűjéből, miután Kiss Pál ezredest nevezték ki az új várparancsnoknak. Amikor Josip Jelačić tábornok ostromolni kezdte a várat, ágyúit Újvidék utcáin a polgári lakóházak tövében állította föl, jöllehet a hadviselés nemzetközi szabályai tiltják az ilyesmit. Kiss Pál, látva, hogy veszélybe került a dunai hídfő, a végső eszközhöz nyúlt: június 12-én parancsot adott Újvidék bombázására. Kétszáz ágyúból lövette a várost, illetve a magánházak mellett megbúvó horvát tüzérséget. Leégett a Futaki és a Kamenicai utca, romokban állt a Főtér, az Almási templom környéke. Miután megcsinálta a bajt, Jelačić visszavonult, a város pedig évekig gyógyította sebeit.

A Szabadságharc alatt Újvidék a szerb ellenforradalmárok központja volt. A város szörnyű pusztítást szenvedett, mert a 2.812 házból megközelítőleg 2.000 tönkrement! A valamikori 20.000 lakosból alig maradt 6.000!

Újvidék, az akkori magyarországi szerb értelmiség központja lett. 1863-ban Budapestről ide költözött a Szerb Matica.

1894-ben Molnár György tervei alapján új városháza épült.

1861-ben megnyílt a Szerb Nemzeti Színház. 1873-ban újra megnyílt a Magyar Állami Királyi Katolikus Gimnázium; míg 1875-ben megalakult a Magyar Polgári Daloskör.

A kiegyezés után (1867) Újvidék igen gyors ipari fejlődésnek indult. Kisebb-nagyobb üzemek, gyárak alakultak a selyem-, szappan-, tészta-, dohány- és posztóiparban, például. Ekkor már gőzgépek üzemeltek a gyárakban. A XIX. század végén megkezdődött a város ivóvíz, csatorna- és gázhálózatának kiépítése.

1890-ben Újvidék lakossága 24.717 főt tesz ki. Ebből 7.804 magyar, 9.300 szerb, 5.996 német, 1.010 szlovák, 308 horvát, 154 rutén és 136 egyéb nemzetiségű. A XIX. században megindult a dunai gőzhajó-

zás. 1894-ben megépült a vasút Újvidékig, pályaudvarral, vasúti híddal és alagúttal a vár alatt.

7. kép
Újvidék főtere 1895-ben

1909-ben megnyílt a korszerű városi közkórház a Futaki úton, 1941-ben felépült a villanytelep és ugyanebben az évben elindult az első villamos a város utcáin.

A négyéves világháború végén, 1918. november 18-án bevonult a szerb és a francia hadsereg Újvidékre. A trianoni béketárgyalásokon a nagyhatalmak a Vajdaságot, Dél-Magyarország nagy részét elszakították a Magyar Királyságtól. A város történetének ekkor új szakasza kezdődött.

Felhasznált irodalom:

1. Iványi István: Bács-Bodrogh vármegye Helytörténete. I-V. Szabadka, 1906-08.
2. Érdújhelyi Menyhért: Újvidék története, 1894, Agape, Újvidék, 2002.
3. Dr. Borovszky Samu: Bács-Bodrog vármegye története, Budapest, OMT, 1909.
4. Dr. Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában, MTA, Budapest, 1890-1913.
5. Dudás Gyula: Bács-Bodrog vármegye egyetemes monográfiája, Zombor, 1895.
6. Dr. Györffy György: Az Árpád- kori Magyarország történeti földrajza, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987.
7. Nebojša Stanojev: Srednjovekovna naselja u Vojvodini, Novi Sad, 1996.
8. Dr. Slobodan Ćurčić: Naselja u Sremu. Institut za geografiju, Novi Sad, 2000.
9. Dr. Györe Zoltán: Gradovi i varoši Bačke početkom XIX. veka, Filozofski fakultet, Novi Sad, 2007.